

Landskap: Smål. Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Mortorp Berättat av: skilda meddelare
Uppteckningsår: 1938 Född år i

DÖDSFALL

Ur upptecknarens dagboksanteckningar

Innehåll:

Själringning i Mortorp (sid. 2f samt 9f)

Granar vid kyrkan begravningsdagen (sid. 4f)

Graven myllas och kransarna läggas ner (sid. 6ff)

Om socknens kyrkogård (sid. 10f)

Om jordfästning i kyrkan och jordfästning ute (sid. 11f)

Begravningen som samtalsämne (sid. 12)

Med 3 foton.

12 s.

ACC. N:R. 5788

Landskap: Småland. Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Møre Adress: Gårdby
Socken: Mortorp Berättat av: skilda meddelare
Uppteckningsår: 1938 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

DÖDSFALL

Mortorp d. 28/4 (Ur uppt:arens dagbok)

Det ringde själringning i klockstapeln vid Mortorp kyrka. Jag hade just gått ut för att promenera litet på förmiddagen i det vackra vårvädert. Gunnar - som är sonen på stället där jag för tillfället bor - var ute på en åker här nära intill och fjäderharvade. Jag hade te med mig ut till honom. Kyrkan ligger blott på andra sidan om en äng, då man är på lotten, där Gunnar nu körde vårjorden.

Själringning

Det var en äldre lantbrukare vid namn Buhré, som var död. Det ringde en god stund - omkring 10 minuter. Med båda klockorna.

Själringningen börjades med klämtningar. De som ringde klämtade först tre gånger; sen en paus. Så tre gånger igen och ett uppe-

ACC. N:R. 5788

Landskap: Smål. Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: S. Möre Adress: Gårdby
 Socken: Mortorp Berättat av: skilda meddelare
 Uppteckningsår: 1938 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

DÖDSFALL

håll efter det, och så tre sista klämtningar. Allt med storklockan!

Gunnar (det är Gunnar Magnusson, omkr. 25 år gammal och född i Mortorp) omtalade att när man ringer själringning efter en kvinna, som är död, här, så klämtar man med lillklockan i stället för med storklockan, men annars så tillgår klämtningen på samma sätt som då man klämtar efter en karl. Alltså, först tre gånger, så tre gånger och så tre gånger igen. - Man talar om att lillklockan i Mortorps klockstapel, som är ovanligt liten, har en så barnslig klang - "låter så barnsligt".

Landskap: Små l. Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Mortorp Berättat av: skilda meddelare
Uppteckningsår: -38 Född år i

Begravningsdagen var det två rader av granar vid
ingången till kyrkan (sid. 5). L.N. foto 1938

ACC. N:R.

5788

Landskap: Småland. Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Mortorp Berättat av: skilda meddelare
Uppteckningsår: 1938 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

DÖDSFALL

Mortorp d. 1 maj (Ur uppt:ens dagbok)

Det har varit begravning efter lantbr. Anton Buhré i dag. Vid ingången till kyrkan ha hans anhöriga satt ner några granar. En rad på omkr. 5 stycken på vardera sidan om gången från vägen och fram till kyrkdörren (se närslutet foto!). Så stod granarna på förmiddagen. Det är nämligen söndag, och det har varit gudstjänst i kyrkan. Samtidigt med att begravningen skedde på eftermiddagen flyttades de om, så att de nu bildade en häck på yttersidan av den väg, som den döde skulle bäras, när han flyttades från det invid kyrkan liggande bårhuset, där han var bisatt, och bars därifrån och in i kyrkan för jordfästningen.

Begravnings-
granar vid
kyrkan

ACC. N:R. 5788

Landskap: Smål. Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Mortorp Berättat av: skilda meddelare
Uppteckningsår: 1938 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

DÖDSEFALL

Mortorp d. 2/5 (ur uppt:arens dagbok)

Kyrkvaktmästaren är på kyrkgården i dag och öser igen graven efter Anton Buhré, som begrovs i går. Han öser först halva graven full med jord, eller rättare: han öser ner så mycket så att kistan är väl täckt. Sen lägger han ner kransarna, slätt och jämnt på den jorden (foto sid. 7). Han lämnar några kransar uppe. Så många så att han skall ha några att täcka kullen med. Sedan han alltså lagt ner kransarna, fortsätter han och myllar graven (foto å sid. 8), samt lägger de sparade kransarna på kullen.

Jag har talat med honom om hur han ringer själringning efter en död. Han har med sina upplysningar beriktigt vad jag skrivit ovan (sid. 24!) om själringning, samt gjort följande tillägg:

Graven myllas.

ACC. N:R. 5788

Landskap: Småland
Härad: S.Möre
Socken: Mortorp
Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Lage Nilsson
Adress: Gårdby
Berättat av: Skilda meddelare
Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

--- lägger han ner kransarna (sid. 6). L.N. foto 38

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5788

Landskap: SmåL. Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Mortorp Berättat av: skilda meddelare
Uppteckningsår: 1938 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

Sedan fortsätter han, och myllar graven. L.N. foto 38
(sid. 6)

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5788

Landskap: Smål. Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: S. Möre Adress: Gårdby
 Socken: Mortorp Berättat av: skilda meddelare
 Uppteckningsår: 1938 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

DÖDSFALL

Sedan man har börjat ringningen med att klämta 3 gånger 3 gång-
 er för en karl som är död, börjar man efter klämtningarna den e-
 gentliga ringningen med storklockan och ringer nu några slag
 - ett obestämt antal med denna - innan man alls ringer lill-
 klockan. Först sedan man har ringt dessa några gånger med stor-
 klockan ensam, börjar man ringningen med båda klockorna till-
 sammans. Och när man sedan slutar, så slutar man först upp med
 lillklockan, och ringer efter det att man har slutat med denna,
 några gånger - ett obestämt antal - med storklockan ensam, innan
 man slutar ringningen helt. - Ringningen efter en kvinna, blir
 på detta sätt: 3 ggr 3 ggr med lillklockan - klämtas; man börjar
 ringningen med "några slag", ett obestämt antal, med lillkloc-

Själringning

ACC. N:R. 5788

Landskap: Smål. Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: S. Möre Adress: Gårdby
 Socken: Mortorp Berättat av: skilda meddelare
 Uppteckningsår: 1938 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

DÖDSFALL

kan; ringer; och låter så storklockan sluta först, samt ringer några slag med lillklockan ensam, efter det att storklockan slutat och innan man slutar upp fullständigt med ringningen.

Detta är det enda tillvägagångssätt vid ringning, som kyrkvaktmästaren här (en medelålders karl, född i socknen) känner till. Det användes samma sätt att ringa här, då som de döda sättas ner i graven.

Denna kyrkgård - i Mortorp - är åstadkommen genom en omfattande utfyllning. Platsen där den finns, är i övervägande grad sidlänt. Inom den kyrkogården ingärdande breda stenvuren har man fyllt ut med jord, så att här går att gräva utan att man får för mycket vatten i gravarna. Själva kyrkan är byggd på en liten

Kyrkogården

ACC. N:R. 5788

Landskap: Smål. Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: S. Möre Adress: Gårdby
 Socken: Mortorp Berättat av: skilda meddelare
 Uppteckningsår: 1938 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

DÖDSFALL

backe. Ursprungligen var kyrkgården också på denna backe, men då man behövde utvidga den, fanns det inte någon högt belägen plan nära kyrkan, här tätt invid ån, och för den skull körde man hit jord och fyllde upp, så att man fortfarande kan begrava de döda här vid kyrkan.

Det är först på senare år, som det har blivit brukligt att de döda skola jordfästas i kyrkan. Förr skedde detta blott när det var någon särskilt betydande person som begrovs. Nu har det emellertid blivit ett allmänt bruk, som iakttages praktiskt taget hela året runt. Blott sällan är det någon, som t.ex. om sommaren och då framför allt om liket är i stark förruttning och då ofta tidigare bisatts i graven, som nu blir jordfäst ute på kyrkgården.

Jordfästn. i
kyrkan och
jordfästning
ute

ACC. N:R. 5788

Landskap: Smål. Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: S. Möre Adress: Gårdby
Socken: Mortorp Berättat av: skilda meddelare
Uppteckningsår: 1938 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

DÖDSFALL

Under det jag talade med kyrkvaktmästaren, kom ett par kvinnor
- troligen hans hustru och dotter - upp på kyrkgården, och kritiserade de vid graven liggande kransarna, sägande bl.a. till exempel att "den kransen var då inte något att komma med". -
"Två familjer från Torsås, med en sådan liten och billig krans!"

Begravningen
som samtals-
ämne